

נתיב אהבת השם א'

בספר משלי (י"ז) בכל עת אוהב הרע ואח לצרה יולד. שלמה המלך רצה לומר, כי האדם אשר אוהב את רעו אהבתו דביקה בו, אף אם הגופות נפרדים מכל מקום נפשו של אוהב קשורה בו תמיד, ולכך אמר בכל עת אוהב הרע אף שאינו אצלו. ואמר ואח לצרה יולד ר"ל כי הרע הזה כאשר יולד לאוהב שלו צרה נחשב אחיו להושיע אליו מצרתו, כי האח ראוי שיושיע לו בעת צרתו כי אחיו הוא בשר מבשרו ראוי שיושיע אליו בעת צרתו וכאלו נעשה אליו הצרה, והאוהב גם כן בעת צרת אוהבו הוא לו אח. ומשמע מן הכתוב הזה כי עיקר האהבה הוא לריע שלו מפני שהם שוים ודומים ולכך שייך בהם אהבה. ולפי זה יש לשאול כאשר מצינו שאהבה היא לריע שלו במה שיש להם שתוף וחבור והדברים הרחוקים זה מזה אין בהם אהבה, אף כי קצת מן החכמים חשבו כי האהבה היא יותר אל דבר שהוא הפכו כמו אהבת איש לאשה והרי זה זכר וזו נקבה והם מחולקים אינם שוים, והראיה שהאהבה לדברים שאינם שוים כי כל אהבה הוא חבור וכל חבור הוא לדבר שאינו דומה, כמו האדם שיש בו חמימות מתחבר אל דבר הקר שהוא הפך זה והארץ היבשה מתאוה למטר, והשנאה בין השוים והדומים כמו שאמרו (ב"ר פל"ט) כל אומן שונא את בני אומנתו וגם ת"ח שבבבל שונאים זה את זה (פסחים ק"ג, ב'), כי דבר זה שאין אחד אוהב עצמו לכך כל אשר הדבר רחוק ממנו אוהב אותו. לפי זה אין קשיא אף על גב שהשם ית' נבדל בלתי גשמי והאדם בשר ודם בעל חומר שייך בזה אהבה. אך הדבר הזה אי אפשר לומר שיהיה כך, שהרי מצינו בחוש הפך זה כי בני אדם שהם מתדמים באומה אחת אוהבים זה את זה, ואמרו חכמים (ב"ק צ"ב, ב') לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב אלא מפני שהוא מינו, ומה שאין אהבה לעצמו מפני כי האהבה הוא התשוקה אל הנאהב ואין כאן תשוקה כי הוא עצמו. ולכך האהבה בין איש לאשתו כי הוא הדבקות הגמור עד שנעשים דבר אחד ויש בזה תשוקה, ואם כן האהבה מצד שהם דבר אחד ומצד הזה היא האהבה לא זולת זה. וכן מה שהוא משתוקק החם לקר הרי הקר הוא השלמתו ולפיכך הם כמו דבר אחד לגמרי, וכן בכל מקום שהדבר מתאוה אל דבר שהוא הפכו הדבר הזה מפני שיושלם באותו דבר ומכיון שיושלם בו נעשה עמו דבר אחד ומצד הזה האהבה. ומה שכל אומן שונא בני אומנתו דבר זה מצד אחר, כי לפעמים ההפך משלים אותו כמו שאמרנו ופעמים הדומה מאבד אותו, כמו כל אומן שמזיק את האחר. ות"ח שבבבל שהם שונאים זה את זה מבואר כי השכל הוא מלך נחשב וכמו שאמרו מאן מלכי רבנן ואין שני מלכים משתמשים בכתר אחד ולפיכך שונאים זה את זה. וראיה לזה מן התורה כי אף שצוה השם ית' מורא אב ואם וכן צוה על מורא רבו, ולא מצינו שצוה על אהבת אביו ועל אהבת אמו ועל אהבת רבו, דבר זה מפני שאין אלו שוים ומכיון שאינם שוים ודומים לא יפול ביניהם אהבה כלל רק יראה בלבד. ואם כן יקשה לך כי אצל הש"י תמצא שניהם האהבה והיראה ולמה זה ואיך שייך אהבה אל השם ית' שאין ביניהם שוים דמיון כלל. אמנם לפי מה שאמרנו לא יקשה כי אף שהוא ית' בשמים ואתה על הארץ ואי אפשר לומר בפה הרחוק שבין השם ית' ובין האדם, אבל פירוש הדבר כמו שאמרנו, כי השם ית' הוא קיום האדם וא"א זולתו ולפיכך שייך אהבה אליו, כי כל דבר הוא אוהב דבר אשר הוא השלמתו והוא ית' השלמת האדם:

אמנם אשר נראה מדברי חכמים, כי האהבה שיש לאדם אל בוראו הוא מצד אחר, וזה שאמרו בפרק הרואה (ברכות ס"א, ב') כשהוציא והוה לרבי עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל והיה מתכוין לקבל עליו עול מלכות שמים באהבה אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה בכל נפשך ואפילו הוא נוטל את נפשך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו היה מאריך באחד עד

שיצאת נשמתו באחד יצאת בת קול ואמרה אשריך ר' עקיבא שיצאת נשמתך באחד. ועתה יקשה לך למה היה מקיים שיאהב השם ית' בכל לבבו ובכל נפשו במה שהיה מאריך באחד עד שיצאה נשמתו באחד, אבל הדבר הזה, כי האהבה שיש לאדם אל השם ית' במה שהאדם מצד עצמו אינו דבר רק מן השם ית' בא האדם ואליו האדם שב, כי הכל שב אליו ית' ואין דבר זולתו רק השם ית' והוא אחד ואין זולתו, ולפיכך אמרו ז"ל (שם ו', א') אף על גב שקרא ק"ש בבית הכנסת צריך שיקרא ק"ש ג"כ על מטתו ואם ת"ח הוא אינו צריך מכל מקום צריך שיאמר פסוק אחד דרחמי כי בידך אפקיד רוחי, ומשמע אם יאמר קריאת שמע דהיינו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד אין צריך שיאמר כי בידך אפקיד רוחי, והיכן אמר כי בידך אפקיד רוחי. אבל דבר זה שאמר ה' אחד שהוא ית' אחד ואין זולתו ומצד שהוא ית' אחד ואין זולתו הכל שב אליו, ובזה נשמתו הוא שב אל הש"י ומפקיד נשמתו ביד הש"י, ולפיכך ר"ע היה מאריך באחד עד שיצאה נשמתו, כי מה שהוא ית' אחד הנשמה אליו ית' תשוב, וכאשר היה מאריך באחד עד שיצאה נשמתו היתה נשמתו שבה אל הש"י לגמרי במה שהוא אחד, ומזה הצד נמצא האהבה, ולפיכך אמר ה' אלקינו ה' אחד ואהבת את ה' אלקיך וגו', כי מצד שהוא ית' אחד אין לשום נמצא בעולם הנפרד מאתו, כי הכל תלויים ודבקים בו יתברך כי הוא ית' עיקר הכל, ומפני כך שייך אהבה אל השם ית'. ויותר שייך אהבה אל השם ית' ממה ששייך אהבה בשאר דברים, כי כל אהבה שיש בין האוהבים אף שהם דבקים זה בזה, מכל מקום יש לכל אחד ואחד מציאות בעצמו, אבל האהבה אל הש"י במה שהאדם שב רוחו ונפשו אליו לגמרי עד שאין לאדם מציאות בעצמו ובזה הוא מתדבק לגמרי בו וכדכתיב (דברים י"א) לאהבה את ה' אלקיכם ולדבקה בו, ובזה שייך אהבה גמורה. וכמו שאמר רבי עקיבא כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, כי זהו האהבה הגמורה כאשר מוסר נפשו אל ה' כי בזה דבק בו לגמרי והוא עצם האהבה, ויתבאר לך כי יותר שייך אהבה אל הש"י במה שהאדם מוסר נפשו אל הש"י ודבוק בו לגמרי והוא אמיתת האהבה

וכן האהבה שיש מן הש"י אל ישראל כמ"ש הכתוב (מלאכי א') אהבתי אתכם, ותקנו רז"ל אוהב עמו ישראל אף כי האהבה הוא בין השווים ודומים מ"מ שייך אהבה בו ית', כי ישראל נקראו בניים למקום וידוע כי האב אוהב את בנו מפני שבא הבן ממנו ודבר שבא ממנו מצורף אליו ביותר, וישראל הם מן הש"י נבראים, כי אע"ג שכל הנבראים הם מן הש"י מ"מ אין דבר שבא ממנו בעצם ובראשונה כמו ישראל, כי שאר האומות הם טפלים בבריאה, וכמו שברא הש"י שאר הנבראים בשביל האדם ולא נבראו לעצמם כך כל האומות הם בשביל ישראל, וא"כ ישראל הם הבריאה שבאה מן הש"י, ומאחר שישראל הם מעשה ידיו ויש כאן צירוף גמור שייך בזה אהבה ג"כ יותר מן האהבה אשר בין אוהבים, כי גם אהבה זאת שהוא אל דבר שבא ממנו הוא קרוב להיות כמו דבר אחד, ומזה הצד שייך אהבה, ואצל בשר ודם האב אוהב הבן ואין אהבת הבן אל האב כ"כ, וזה כי הבן יוצא ממנו והוא בשר מבשרו שייך בזה אהבה, אבל אין האב יוצא מן הבן ולכך אין שייך אהבה כ"כ שיאהב הבן את האב